

Berzsényiek a nagyvilágban

Dr. George Berzsényi, Denver, Kolorádó, Amerikai Egyesült Államok

(george_berzsényi@msn.com)

Távoli, de annál kedvesebb unokasógorom és kutatótársam, Gyimesi Imre már bemutatott engem, mint a II. és III. Berzsényi találkozó főrendezőjét, amikor a Matrikula első számában az egyházasberzsényi Berzsényi család találkozóiról számolt be. Így nem is lenne szükséges, hogy megint bemutakozzak, amennyiben Szluha Márton nemrég megjelent könyvének [1] 176. és 177. oldalai pontosabbak lettek volna. De ott anyámat Georjinának írta, holott neve Zsuzsanna Kornélia Györgyike volt, apám előnevét pedig „balatoni”-nak, holott megírtam neki pontos előnevét (szentlászlói és balatonfüredi). Ami még zavaróbb, hogy Gabriella nagynéném férjét, Köllő Andrást anyámhoz társította és apámat nagynénémhez, majd másodszor anyámhoz, mintha apám kétszer nősült volna. Amellett, hogy egy kicsit többet írok magamról, ezeket a hibákat fogom korrigálni a *Bemutakozásban*. Ezt követően a *Bevezetésben* főleg arról számolok be, hogy miként lehet a családkutatással eredményesen foglalkozni két emberöltő távlatából és egy hatalmas óceánon túlról. Remélem, pozitív tapasztalataim másokat is felbuzdítanak majd a kutatásra.

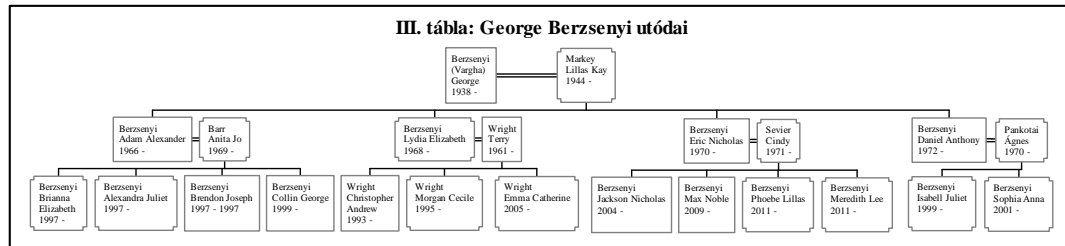
Írásom fő mondanivalóit *Az egyházasberzsényi Berzsényi család* című részben foglalom össze, majd *A nagyidai és más Ber(z)sényi családok* cím alatt a többi azonos vagy hasonló nevű nemes családok lehetséges kapcsolatairól írok. Ezt követően – megismételve a cikk címét – nagyobb általánosságban néhány gondolatomat, elképzelésemet vázolom a *Berzsényiek a nagyvilágban* rész alatt. Végül a *Köszönetnyilvánítások* című szakaszban néhány példát osztok meg olvasóimmal kutatásom eredményeiről, mielőtt egy *Utószó* keretében összefoglalnám mondanivalóimat.

Bemutakozás

Mint utolsó éves csurgói gimnazista hagytam el hazámat, miután többször is minimális, de szerves részt vállaltam az 1956-os forradalom során. Anyám családnevét már itt, Amerikában vettem fel, és itt végeztem egyetemi tanulmányaimat is apám támogatásával. A családkutatás iránti érdeklődésemet is szüleimnek köszönhetem. Most hálával emlékszem rájuk, sajnálva, hogy csak nyugdíjba menetelem után találtam időt arra, hogy folytassam az ő munkájukat.

Hogy származásomat pontosítsam, az alábbi táblázatokban és magyarázatokban bemutatom a költő Berzsényi Dániel utódait. Az I. tábla gyermekeit és unokáit mutatja be, piros vonallal jelölve a lezármazást Sándor nagyapáig, aki az egyetlen volt az unokák közül, kinek utódai is voltak. A II. tábla

Mint fentebb említettem, utódaimat a III. tábla mutatja be. Ezen több személy szerepel, így még kisebbek a betűk és számok, de mind felnagyítható a képernyőn – hatalmas előnye ez az elektronikus publikációknak.

Szeretnék bemutatni még egy képet, mintegy kiegészítve Gyimesi Imre beszámolóját a III. Találkozóról, melynek résztvevőiről sajnos nem készült olyan jó csoportkép, mint a II. Találkozó alkalmával. De így is sokan jelen vagyunk a képen, néhányunkat még fel is lehet ismerni. Feleségem például a bal oldalon ül Gizi és Lenke között, és Gizi mögött Collin unokánk látható. Tavaly őt vittük haza, hogy bemutatassuk neki ősei földjét és kiterjedt rokonságát. Felismerhető továbbá Lőrincz-Véger Judit, aki a bal szélén áll Andival, piros kabátos kislányával; Judit volt a találkozó helybeli rendezője. Mellette Lenke unokanővérem Makai Dániel unokája áll barátnőjével, továbbá Zoltán öcsém a feleségével. A padon Lenke mellett Gyimesi Imre ül, majd felesége, Berzsényi Eszter. Eszter mellett pedig Dr. Korpás István-né Bierbauer Erzsébet, aki oly kedvesen megvendégelte az egész rokonságot. Erzsébet mellett Mária húga, Dormán Gyuri édesanyja, majd unokahúguk, Berzsényi-Wiedra Mónika látható, aki művészi babáiról híres. Én az első ülő sortól jobbra vagyok, féltérdem.

Meg kell jegyeznem, hogy a közel 150 Berzsényi rokon között mindössze ketten voltak, kik fiúágon örökölték és viselték a Berzsényi nevet: Berzsényi Zsolt és Loren fia, kik ugyancsak az Egyesült Államokban élnek. Mint Imre is kiemelte, az általam rendezett találkozókön a leányági utódok egyenrangúak voltak a fiúági utódokkal. Meg kell jegyeznem továbbá, hogy Berzsényi Dánielt sem állítottam előtérbe találkozóinkon annak ellenére, hogy főleg az ő nimbusza, amely egybeköt bennünket. Sok-sok más Berzsényi ős is kiérdemelte megbecsülésünket; róluk éppúgy megemlékeztünk találkozóinkon.

Bevezetés

Emigrációm első évtizedeiben túl drága volt a telefonálás és csak kevés embernek volt telefonja Magyarországon, különösen faluhelyen. Minthogy a gyakori hazalátogatás sem volt lehetséges (1976-ban mertem először hazalátogatni), főleg levelezés révén tartottuk fenn a kapcsolatokat. Természetes tehát, hogy jó levelező lettem, és szerencsére sok kedves rokonom van még, akik emlékeznek arra, hogy nem csak illik válaszolni a levelekre, de nagyszerű instrumentum ez arra, hogy megismerkedjünk egymással. Legtöbbjük sok érdekes anyagot is küldött nekem, melyeket nagyszerűen hasznosítani tudtam kutatásaimban.

Mint mindenki más, hajdanában én is kis cetlikkel kezdtem, családfarészletekkel, nevekkel, dátumokkal, kérdésekkel. De szerencsére pont akkor, amikor végre időm is volt arra, hogy a genealógiával foglalkozzak, megjelentek már a különböző családfakészítő programok is, és ki tudtunk választani egyet, amely megfelelt igényeinknek. Az amerikai Family Tree Maker-t (FTM) választottuk, és azóta is azt használjuk.

Épp idejében érkeztem a genealógia területére a tekintetben is, hogy addigra a mormon egyház szorgalmas munkálkodói nem csak összegyűjtötték az anyakönyvek adatait mikrofilmeken, de az összegyűlt anyagot mindenki részére hozzáférhetővé tették. Először Salt Lake Cityben, az ottani hatalmas könyvtárunkban – ahol kétszer is töltöttem pár napot –, de ma már nem is kell odautazni, mert az Egyesült Államokban csaknem mindenütt vannak mormon családkutató központok templomaikkal összekötve, ahova viszonylag kis költségért csaknem minden tekeracet vagy más forrásművet meg lehet rendelni Salt Lake Cityből. Itt Denver városában öt ilyen kis központ is működik, nagyszerűen felszerelve és több önkéntes hozzáértővel.

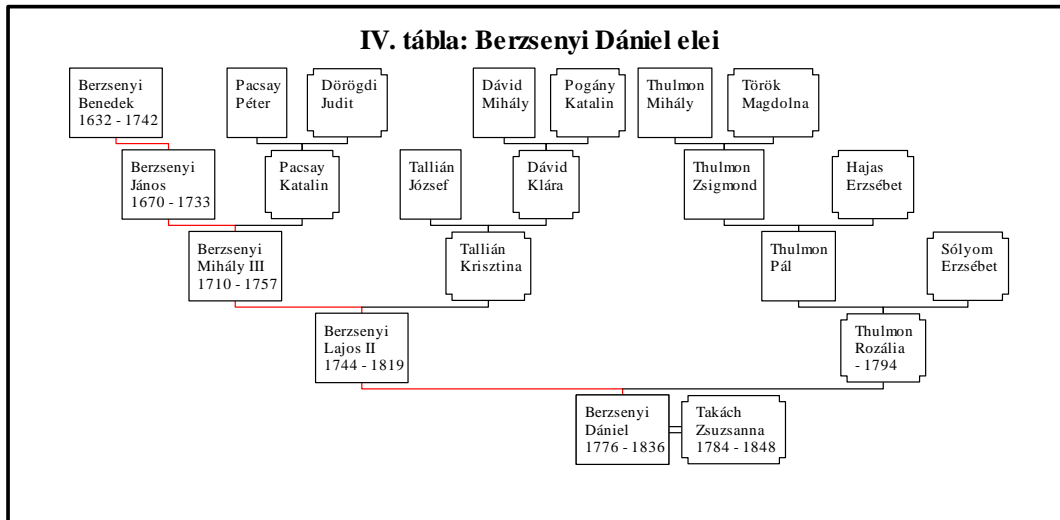
Az utóbbi évek során a mormonok nagyon sok anyagot feltettek a világhálóra is, amelyet a kutató kényelmesen átböngészhet otthon a számítógépén. Magyarországról több mint 21 millió katolikus és református egyházi adat, valamint mintegy félmillió gyászjelentés van, amellet, hogy már a hajdani Magyarország 31 megyéjéből is rengeteg közigazgatási irat található meg honlapjukon (www.familysearch.org). A világhálón természetesen hihetetlenül sok másfajta információ is található, csak keresni kell azokat. Ha egy generációval korábban születtem volna, arra sem lett volna meg a lehetőségem.

A fentiekből úgy tűnik, nem kell az érdeklődőnek a magyarországi levéltárakat járni ahhoz, hogy sikeresen kutasson a genealógia terén; elég, ha sokat levelez és ül a számítógépénél a világhálót böngészve. Ha olyan információra van szüksége, amely nem lett még digitalizálva, megrendel néhány filmet Salt Lake Cityből. De be kell vallanom, hogy még egy valami kellett kutatásaimhoz: Gyimesi Imre segítőkése. Azaz, valakinek ott kellett lennie Magyarországon, hogy járja a levéltárakat és személyes kapcsolatokat építsen ki azokkal, akikre valamely módon rátaláltam. Ilyeténképpen az egyházasberzsényi Berzsényi családnak mintegy tucatnyi ágát sikerült megtalálnunk és beilleszteniük.

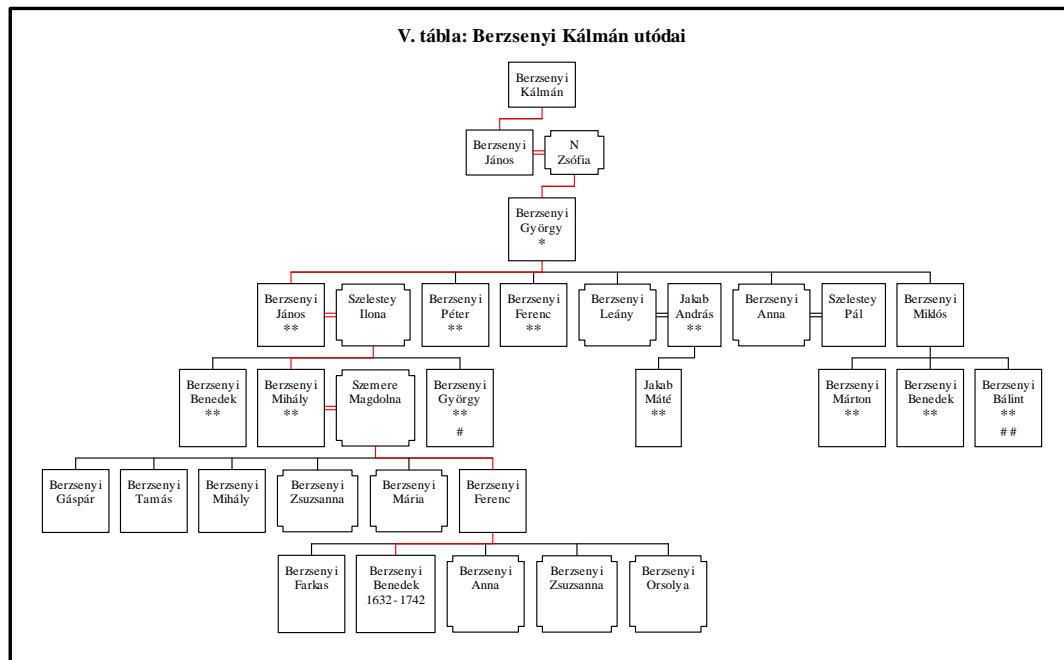
Az egyházasberzsényi Berzsényi család

Anyám családjának a kutatásában nagymértékben segített engem az is, hogy a Berzsényi kultusz, vagyis az érdeklődés ükapám költészete iránt az utóbbi évtizedek során mindig magas fokú volt. Természetesen ősei után is többen kutattak, és így nem csak sok, de számos ellentmondásos adat is került a kezembe. Apai nagyapjának az apjára vonatkozólag is két feltevés közül kellett választanom, melyeket az alábbiakban vázolni fogok, hogy mások is tanuljanak belőle.

Mint ahogy Noszlopy Tivadar, Szabolcs András és Payr Sándor a Berzsényi rokonsághoz tartoztak, és mindhárman részletesebben is írtak a családról, számomra legmeggyőzőbbek az ő műveik voltak: [2], [3] és [4]. Úgy tűnt továbbá, hogy Hetyéssy István cikke [5] is alapos kutatásokon alapult, és ezért meggyőző volt, különösképpen, amikor a cikkhez írt jegyzeteit is át tudtam böngészni. Nyilván Czeizel Endre [6] is elfogadta Hetyéssy állításait és – mint ahogy nagyra becsülöm Bandi munkásságát – véleménye mellé álltam. Balogh ugyancsak egyetértett velük [7], valamint Szluha is, előbb az 1998-ban [8], majd a 2011-ben [1] megjelent munkájában. Sem Balogh [9], sem Baranyai [10], sem Kempelen [11], sem pedig Nagy [12] nem foglaltak állást ükapám dédszüleit illetően. Mindössze Palatinus [13] volt más véleményen, és csak később jöttem rá, hogy ő Noszlopy korábbi cikkét [15] követte, nem tudva arról, hogy Noszlopy időközben átírta a leszármazási táblát könyvében [2], melyet nagyapámnak dedikált, és ő is Berzsényi Jánost valamint Pacsay Katalint „nevezte ki” Berzsényi Dániel dédszüleinek. Én is ezt teszem. Így született meg a IV. tábla, amely Berzsényi Dániel őseit mutatja be azon Berzsényi Benedekig visszamenőleg, aki állítólag 110 évet élt. Az 1941-es találkozó rendezői sajnos Palatinus leegyszerűsített Berzsényi családfáját [14] osztották ki a résztvevők közt, így az jobban elterjedt.

Az egyházasberzsényi Berzsényi család első ismert őse Kálmán volt az 1400-as években; a tőle induló ízenkénti leszármazást az V. tábla mutatja be, amely ugyancsak magyarázatokra szorul.

A tábla összeállításánál főleg Szluha legújabb könyvére [1] támaszkodtam, minthogy abból tudtam csak meg, hogy a család kapott egy második adományt is 1561. február 16-án Nádasy Tamás nádortól. Addig csak az 1559. május 16-án kelt adományról tudtam, amelyben Miksa főherceg apja, I. Ferdinánd nevében megerősítette a család nemességét és tulajdonjogát bizonyos birtokokra vonat-

kozólag. Ezen birtokok egyike volt Egyházasberzsény, amely nevét valószínűleg a családról kapta, nem pedig fordítva, mint azt Szluha írja. A család előneve onnan ered, de sokan használták az egyházas nagyberzsényi előnevet is, minthogy Noszlopy szerint [2] a törzsbirtok Nagy-Berzsényben volt. Az 1559-es donációs levél eredeti szövege, valamint annak magyar fordítása megtalálható Balogh Gyula munkájában [9], amelyből kiderül, hogy az ott említett Zsófia asszony Berzsényi György édesanyja volt, nem pedig mostohája, mint azt Szluha írta. Azon adománylevél mindössze a fenti Györgyöt, valamint mostohatestvéreit, Orbános (és nem Orbonás, mint Szluha írta) Mátyást és Balázst erősíti meg jogaikban, mely nyilván szükségessé tette az 1561-es adományt Berzsényi György utódaira vonatkozólag. Minthogy sem ő, sem Miklós fia nem kerül említésre az utóbbiban, feltételezem, hogy ők 1561-ben már nem éltek. A táblázatban *-al jelöltem meg azon Györgyöt, aki az 1559-es adományt kapta, míg **-gal azokat, akiket Nádasdy nádor 1561-es adománylevele nevezett meg Szluha szerint [1]. A további jelöléseket (# és ##) a későbbiekben magyarázom meg. A piros vonal ez alkalommal Berzsényi Dániel ükapjához, a hosszú életű Berzsényi Benedekhez vezet.

Miként az 1941-es Berzsényi találkozó rendezője, előbb 2005-ben, majd 2011-ben én is csak a fent említett Berzsényi Benedek utódait hívtam meg találkozóinkra. Így is jól összejött a rokonság, és ha az összes meghívott rokon ott lett volna, talán ezren is lehettünk volna a tavalyi találkozón. Az ún. *KálmánFa*, amelyet Imrével vállvetve állítottam össze, már több mint 3.200 Berzsényi Kálmán utódot tartalmaz. A fa megtalálható honlapomon (www.berzsényi.net), amelyen a bal oldalon a 11. sorban található *Family Forest*-re kell kattintani, majd követni a megjelenő utasításokat a letöltéshez (*family forest* = család erdő, minthogy ott több családfa is lesz majd – idővel). A honlapomon olvasható egy képes beszámoló a 2011-es találkozóról is, valamint egy rövidebb a 2005-ösről, az összes résztvevő felsorolásával. A következő, 2015-ös találkozó megrendezését kedves távoli unokaöcsém, Dr. Dormán Gyuri vállalta. Azon remélhetőleg még többen leszünk. Imre és én továbbra is szorgalmasan kutatunk a különböző ágak leszármazottjai után, és remélhetőleg még sok rokont sikerül megtalálnunk addigra. Bármilyen segítséget örömmel fogadunk, és különösen örülnénk annak, ha akadna valaki a közeli vagy távoli rokonságban, aki segítene Imrének végigböngészni az ország levéltárait családi vonatkozású adatok felkutatásában és feldolgozásában. Ezt én ilyen messziről nem tudom megtenni.

A nagyidai és más Ber(z)sényi családok

Mielőtt továbbmennék, hadd említsem meg, hogy a Berzsényi nevet a nagyidai ág eredetileg z nélkül írta, éppúgy, mint az egyházasberzsényi ág elődei, ideértve a költőt is. Gyakori a Berseny név használata is, mint például teszi azt nagyidai Berseny Árpád [16]. Az 1559-es dokumentum viszont Beörseny-nek, míg az 1561-es dokumentum Beursenyi-nek írja a nevet. Kutatótársam, Szelestey-Polgár Attila szerint a Szelestey család iratai között viszont több esetben Dersiny van írva Berzsényi helyett. Másutt Börsönyinek vagy Börzsönyinek írták a nevet. Itt Kolorádóban pedig ismerek egy Bershenyit, akinek a nagyapja az itteni helyes kiejtés kedvéért változtatta meg a nevét, amikor kijött az Egyesült Államokba. Azaz, a névnek több elfogadott, vagy legalábbis használt változata van. Komplikál-

ja még a helyzetet, hogy az idegenbe szakadt Berzsényiek a német *von* vagy a francia *de* segítségével hangsúlyozzák nemesi származásukat, melyek néha belemosódnak a névbe – az ilyesmi az Egyesült Államokban elég gyakori.

A nagyidai Bersenyi család nemessége csaknem olyan ősi, mint a miénk (egyházasperzsényi); Berseny Árpád szerint [16] II. Ferdinánd 1629. augusztus 31-én a régi nemes családból származó Berseny György, Mihály és Katalin testvéreket újlag megnemesítette és címet adományozott nekik. Az a címer csaknem mindenben megegyezik az egyházasperzsényi Berzsényi család által használt címerrel, melyből feltételezem, hogy az armálisszerző Berseny György talán az V. táblán #-al jelölt György fia vagy unokája lehetett. Azon egyházasperzsényi Berzsényi György utódairól nem tudunk, de ha voltak utódai, valószínű, hogy keresztnevét továbbadta fiának, unokájának. Bár voltak tanácskozások az 1941-es egyházasperzsényi Berzsényi találkozó előtt, nem sikerült bizonyítani összetartozásukat.

Egy másik nemes Berzsényi család 1619-ig tudja visszavezetni származását, amikor Berzsényi Bálint ősük Nagyberzsény községben kapott adományt. Valószínűnek tartom, de eddig még nem bizonyított tény, hogy ez a Bálint az V. táblán ##-al jelölt egyházasperzsényi Berzsényi Bálint utódja lehetett. Erre nem csak a Bálint név ismétlése és a család nagyberzsényi eredete ad gyanút, de az is, hogy az ő családjukban is van György, Mihály, János és Miklós nevű Berzsényi. Birtokaik Karakószörcsökön, Veszprém megyében voltak. Dr. Berzsényi Zoltán, aki az 1941-es találkozó főrendezője volt, velük is tanácskozott, de nem sikerült összekapcsolniuk a két családot. Imre is, én is kapcsolatban állunk mindkét családból több személlyel is, de tudunkkal egyikük sem dolgozik azon, hogy rokonságunkat bebizonyítsák.

Bár elfogadott ténynek tűnik Noszlopy kijelentése, amely szerint az egyházasperzsényi Berzsényi család ősei „már az Árpádok korában szerepeltek” [2], erre eddig nem találtam bizonyítékot. Balogh szerint [7] Berzsényi Kálmán 1490 körül élhetett, azaz jóval az Árpádok után. Találtam viszont Engel nagyszerű művében [17] egy Berzsényi Ferencet és egy Berzsényi Kelement, akik Újlaki Miklós alatt szolgáltak Baranya és Tolna megyékben, mint ispánok mintegy 50 évvel korábban. Feltételezem tehát, hogy a Berzsényiek eredetileg az ország azon részén éltek, és csak a közelgő török veszély elől menekültek előbb a mai Veszprém, majd Vas megyébe.

Mint a későbbiekben, melyek közül az 1945-ös és az 1956-os menekülések különösen emlékeztetnek számomra, annak idején is bizonyára szétvált a család. Voltak, akik maradtak (a családnak egy ilyen, szigetvári ágáról is tudok, bár az ő rokonságukat sem tudom bizonyítani), míg a többiek másutt kerestek új otthont maguknak. Lehetséges, de kétlem, hogy már akkor kivált a nagyidai ág. Szinte természetes, hogy a menekülések viszontagságai közt annyi sok más veszteséggel együtt elvesznek a nemességet bizonyító papírok.

Az 1559-es donációs levélből egyébként az is kitűnik, hogy az egyházasberzsényi Berzsényieken kívül voltak még „kis-berseni Beörsények” és „nagy-bersenyi Beörsények” is; az ő családjaikat Pál, Máté és Antal képviselték, mint jelenlevő tanúk. Feltételezem, hogy ők már előbb bizonyították nemesiségüket, miként azon Berzsényi Pál, Tamás és Ambrus is, akik jelen voltak, amikor Nádasdy beiktatta Berzsényi György fiait és unokáit az új adományba 1561-ben [1]. Bizonyára ők is mind a rokonságunkhoz tartoztak.

Berzsényiek a nagyvilágban

Amikor apai őseim és rokonságom után kezdtem kutatni, fel voltam készülve a nehézségekre, melyek a Varga név népszerűségével járnak. Az sem segített, hogy mi *h*-val írtuk nevünket, mert sokan mások is azt tették, és a mi családjunkban is sokan elhagyták a *h* betűt. Hasonló problémák merültek fel, amikor anyai nagyanyám Juhász családját kutattam; az a név is egy foglalkozásra vezethető vissza, és így természetes, hogy sok a Juhász Magyarországon. De a Berzsényi név más, és sokáig abban a hitben voltam, hogy viszonylag kevés Berzsényi van a világon. Bár semmi bizonyítást nem találtam rá, azt is hittem, hogy a Berzsényi név „védett”, és így nem lehet azt „csak úgy felvenni”. Azt is tudtam, sőt, tapasztaltam, hogy még itt, az Egyesült Államokban sem mindig olyan egyszerű felvenni egy nevet. Meg lehet azt változtatni az amerikai állampolgárság elnyerésekor, de az legalább öt éves várakozás után történik, és addigra sok hivatalos okmányt állítanak ki a régi néven, ami komplikálja az életet. Később pedig itt is bírósági engedély kell a névcseréhez.

Nagy volt tehát a meglepetésem, amikor először láttam egy budapesti telefonkönyvben, hogy ott mintegy 50 Berzsényi van bejegyezve. Ez még a mobiltelefonok beköszöntése előtt volt, amikor sok embernek nem is volt még telefonja. Akkor még nem volt időm a családkutatásra, de félretettem az információt azzal, hogy majd később feldolgozom. De arra már akkor is rájöttem, hogy ha annyi Berzsényi van Budapesten, akkor legalább annyi van vidéken is.

Mintegy 15 évvel ezelőtt került kezembe egy hosszú listája azon Berzsényi nevű egyéneknek, akik 15 előre kiválasztott országban éltek. Ezek között volt az Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Új-Zéland, Dél-Afrika és Ausztrália, valamint tíz ország Nyugat-Európában. Ezt a listát egy amerikai cég állította össze könyv formájában megrendelésre, azaz, ha valaki reagált reklámjukra és hajlandó volt bizonyos összeget fizetni nekik a könyvért, akkor postázták neki a *World Book of Családnév*, hol a *Családnév* lehetett Berzsényi vagy bármi más. A nevek listája mellé mindenféle általános családkutatói utasításokat, javaslatokat, kérdőíveket, rendezőlapokat, stb. tettek a könyvbe, de még arra sem ügyeltek, hogy legalább mutató legyen az összeállítás. Elég bizonyíték munkájuk rossz minőségére az, hogy Magyarországon nem is kerestek Berzsényi nevű egyéneket. De az általuk talált 168 Berzsényi listája megspórolt nekem egy kis világhálós keresgélést, amelyre akkor nem is lett volna időm.

A fentiekből arra a következtetésre jutottam, hogy mintegy 300 lehet a száma azoknak, akik a Berzsényi nevet viselik (ideértve azokat is, akik, mint jómagam, felvették azt). Meggyőződésem, hogy mind rokonom, és hogy talán csak az 1400-as évekig kell visszamennünk a közös őst illetően. Ha úgy hirdetnénk meg egy Berzsényi találkozót, hogy jöjjön mindenki, akinek a neve Berzsényi vagy van egy Berzsényi nevű őse (és egy jó pörkölttel, galuskával, uborkasalátával és úkapám gombai borával „fűszerezni” azt), talán tízezren is összejönnénk!

Nyilván nem csak a hazai, de a Habsburg levéltárakat is alaposan át kellene kutatni, hogy megtaláljuk az összefüggéseket, de lehet, hogy rég elkallódtak mindazon iratok, amelyek bizonyítani tudnák rokonságunkat. Túl sok pusztításon ment át szegény hazánk az utolsó évszázadok során; messze meghaladták azok a tatárjárás és a 150 éves török uralom borzalmait is. Értékeink nagy része előbb Bécsbe, majd a környező magyarelles országokba, aztán Moszkvába, újabban pedig „Nyugatra” került, és nagyon valószínűtlen, hogy azok közül bármi is hazatalál. Nekem csak másolataim vannak iratokról, fényképeim képekről és emlékeim ereklyékről; más nem is kell.

Köszönetnyilvánítások

Mindenekelőtt be kell vallanom, hogy kicsi gyerekkoromtól tudtam az 1941-es Berzsényi találkozóról, melyet távoli unokabátyám, Dr. Berzsényi Zoltán, a székesfehérvári Szent György Kórház sebész főorvosa és igazgatója rendezett. Tragikus sorsáról is tudtam, valamint arról is, hogy megmaradt iratainak nagy része unokaöccséhez, a kaposvári ügyvéd Dr. Berzsényi Tiborhoz került. Arról is tudtam, hogy Tibornak, kit jól ismertem és szerettem, volt egy szép gyűjteménye családi gyászjelentésekből. Így nagyon örültem, amikor megtudtam, hogy Tibor halála után iratai Zoltán öcsémhez kerültek, és amikor 2000 novemberében végre el tudtam kezdeni a családkutatást, Tibor gyászjelentés gyűjteményével kezdtem. Amikor 2003-ban ismét hazlátogattam, öcsém előszedte az 1941-es találkozóval kapcsolatos levelezéseket, és akkor, valamint két évvel később azokat másoltam le, hogy a kutatást még jobban tudjam folytatni. Akkor (2000-ben és 2003-ban) még nem vetődött fel egy újabb találkozó ötlete, arra csak 2004-ben gondoltam először Dormán Gyurival való levelezésem során. Gyuri, aki a vegyész-mérnöki tudományok doktora, azt javasolta, hogy adjunk ki egy könyvet az egyházasberzsényi Berzsényi nemzetségről, de én előbb meg akartam ismerni a rokonságot.

Köszöneteim lerovását Zoltán öcsémmel kell kezdenem, aki 1956-ban Magyarországon maradt anyákkal, és otthon a növénytermesztési és kertészeti tudományok terén szerzett elismeréseket (PhD 1980-ban, DSc 1993-ban). Komoly tudományos munkája mellett nem volt ideje a genealógiára, de mindig szeretettel megosztott velem minden levelet, iratot, fényképet, melyek szüleinktől és másoktól maradtak rá. Azok nélkül el sem tudtam volna kezdeni a kutatást, így az ő segítségét nagyon nagyra becsülöm.

A továbbiakban néhány példával vázolom majd, kit és hogyan találtunk meg ahhoz, hogy meg tudjuk hívni őket a 2005-ös és a 2011-es Berzsényi találkozókra. Ahhoz, hogy a leírás érthetőbb legyen, a fentebb említett *KálmánFa* letöltése és legalább felületes megismerése ajánlatos, de nem szükséges.

A személyes ismerkedések 2000 novemberében Adamecz Zoltánnal kezdődtek, kinek a szüleit ismertem, de nem tudtam, hogy rokonok vagyunk. Zoltán a bátyját ajánlotta, mint sokkal jobb levelezőtársat, amit ki is használtam, és Béla bátyjával sikeresen kibogoztuk rokonságunkat. Ugyancsak akkor talákoztam először Berzsényi-Janosits Évával, Jutka húgával és férjével. Miként Gyimesi Imre, Éva is sokat segített nekem a távolabbi rokonság megismerésében. Többek között az ő révén ismertem meg a Szabolcs testvéreket, Liscsinszkyéket, valamint a Pataky családot is, és Éva volt az, aki összegyűjtötte a találkozókra jelentkezők listáját is, hogy tudjuk, kiket várunk.

Itt meg kell jegyeznem, hogy öcsém és elsőfokú unokatestvéreink kivételével a legközelebbi Berzsényi rokonom a két találkozó során egy ötödfokú unokatestvér, Baranyai Orsolya volt. Tehát természetes, hogy csaknem mindenki, mint távoli rokonra hivatkozom. Orsolya esete jó arra is, hogy rámutassak, milyen messzire mentünk a leányági utódokat illetően. Mint az alábbi leszármazás mutatja, Orsi édesanyjával kezdve hat generációt kell visszamenni, hogy rátaláljunk az első Berzsényire, aki a költő nagynénje volt. A leszármazás kikutatását Szluha Marcinak és Gyimesi Imrének köszönhetem.

Ajkay Alinka → Ajkay István → Patthy Anna → Vitnyédy Erzébet → Véssey Erzsébet → Thulmon Anna → Berzsényi Teréz

Az alábbiakban néhány fentebb megígért példa következik:

1. Várady Ferenc egyik 1941-ben írt leveléből megtudtam, hogy ő is Berzsényi utód, Lenke húga leveléből pedig azt, hogy van egy Géza testvérük is Pécssett, akinek szintén van egy Géza fia. Feltételezve, hogy a Géza név folytatódott a családban, megkértem Imrét, hogy nézze meg, él-e ott most is egy Várady Géza. Másodszorra Imre szerencsés volt, és azóta megismertük az egész családot.

2. Éva 2005-ben bemutatott Gizi néninek, aki ugyancsak Keszthelyen élt, és egy későbbi Berzsényi Sándor özvegye volt. Beszélgetésünk során megemlítettem, hogy él Kanadában egy Nicholas Berzsényi, akivel üzeneteket váltottam, de nem tudom, rokon-e. Kiderült, hogy rokon, és Gizi néni apósa levelezett Nicholas dédapjával, akinek a nagyanyja Berzsényi Mária volt, ükapám harmadfokú unokatestvére. Később összebarátkoztam Nicholas apjával, aki Nick Bondra változtatta nevét, és részben az ő révén találtam rá Széchenyi Kálmánra, aki ugyancsak azon Mária utóda, majd Kálmán révén az Asztalos testvérekre és Ittész Mihályra, akik egy eddig csak töviben ismert ágról rokonok.

3. Bojsza János címe szerepelt édesanyja 1987-es gyászjelentésén, amelyet a mormonok honlapján találtam, és akiről tudtam, hogy ugyancsak a fenti Berzsényi Mária unokája. Megtaláltam János telefonszámát, de sajnos kiderült, hogy már csak az özvegyével tudtam beszélni. Ott volt viszont János húga, Ováriné Bojsza Marika, akiről nem is tudtam; az ő révén később megtaláltam a Kempelen, a Scheffer és a Zergényi testvéreket, akik ugyancsak Berzsényi Mária utódai.

4. Liszka Pali anyósa jó barátságban volt Schandl Piroskával, akihez engem is jó barátság köt a családkutatás révén. Paliék épp Magyarországon voltak, és Piroskától hallottak a 2005-ös Berzsényi találkozóról. Telefonáltak, és csak rövid percek múlott, hogy kidolgozzuk, miként kapcsolódnak ők is a rokonságunkhoz. Eljöttek és ott voltak tavaly is három gyermekükkel. Ők is itt élnek az Egyesült Államokban.

5. Találtam egy 1941-ben írt levelet, melyben László József kimutatta, hogy felesége révén György és Domokos fiai ugyancsak a fenti Berzsényi Mária utódai. Reméltük, hogy a Domokos elég ritka név ahhoz, hogy könnyen megtaláljuk, de nem így volt. Végül is egy másik rokon, Ónodi Tibor révén sikerült rátalálni Domokosra. Tibor járt Niklán, otthagyta címét, és amikor Imre beszélt vele, kiderült, hogy ő nem csak ismeri László Domokost, de édesanyja révén rokonok is. Később Tibor segítségével Imre további rokonokra is rátalált azon az ágon.

6. Az évek során én is több alkalommal kaptam Darabos Jóskától, a niklai Berzsényi Dániel Emlékmúzeum gondnokától címekeket, telefonszámokat, amelyeket az ott járó rokonok hagytak hátra. Mint-hogy édesanyám volt a múzeum első gondnoka, akit Jóska is jól ismert, mi is jó barátságban vagyunk. Jó a kapcsolatom a kaposvári Berzsényi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaság vezetőivel is, akik ugyancsak mindig segítőkészek. Tőlük kaptam meg 2003-ban Kovácsné Nagy Mariann címét, aki jelen volt az 1941-es és 2005-ös találkozókon, és remélem, velem együtt ott lesz majd a 2015. évi egyházasberzsényi Berzsényi találkozón is.

Utószó

Nagyon hálás vagyok a lehetőségért, hogy édesanyám családját bemutatthattam ezen nagyszerű kiadvány virtuális oldalain. Cikkem remélhetőleg nem csak a családról, de sok minden másról is tartalmaz érdelemes információkat. Ebben a reményben zárom soraim, reprodukálva itt a Berzsényi család címerét [18], amely a kaposvári Somogy Megyei Levéltár egyik ablakát díszíti.

Egy későbbi írásban szeretném majd bemutatni édesapám székeley

lófő szentlászlói és balatonfüredi Vargha őseit és rokonságát is. Előbb 2005-ben, majd 2010-ben is létrejött egy Varga/Vargha találkozó, melyek révén azt a rokonságot is meg tudtam ismerni. Lesz egy találkozásom 2015-ben is; cikkemben majd azt „harangozom be”.

Források

- [1] Szluha Márton: *Vas vármegye nemes családjai. I. kötet A-K*. Heraldika Könyvkiadó, Budapest, 2011.
- [2] Noszlopy Tivadar: *Berzsényi Dániel és családja*. Kaposvár, 1910.
- [3] Szabolcs András: *Vázlatok az Opper család történetéből*. Keszthely, 1984.
- [4] Payr Sándor: *Az egyházasberzsényi Berzsényiek*. Képes Luther Naptár 1932, 130-136.
- [5] Hetyéssy István: *Adalékok és dokumentumok Berzsényi Dániel életrajzához*. in: Irodalomtörténeti Közlemények 5. sz., Budapest, 1969, 604-613. (A cikkhez készített jegyzeteket Gyimesi Imre a Széchenyi könyvtár VI. emeletén találta meg.)
- [6] Czeizel Endre: *Költők, gének, titkok. A magyar költőgénuszok családfaelemzése*. Galenus Kiadó, Budapest, 2000.
- [7] *Vasvármegye Berzsényinek*. Emléklap Berzsényi Dániel szobra leleplezésének ünnepére. Szombathely, 1896. (Ezen könyvecske *Berzsényi Dániel nemzetsége* című fejezete a 39-45. oldalakon Balogh Gyula műve.)
- [8] Balogh Gyula, Szluha Márton: *Vas vármegye nemes családjai*. Budapest, 1998.
- [9] Balogh Gyula, *Vasvármegyei nemes családjai*, Szombathely, 1901. (A világhálón az alábbi címen található: http://193.225.149.5/vdkweb/vm_nemescsalad/cimlap.html)
- [10] Baranyai Béla: *Somogy vármegye nemes családai*. Országos Monográfia Társaság, Budapest, 1914.
- [11] Kempelen Béla: *Magyar nemes családok, I-XI*. Budapest, 1911-1932. (CD-ROM formátumban megjelent 2001-ben.)
- [12] Nagy Iván: *Magyarország családai címerekkel és nemzékrendi táblákkal, I-XII*. Pest, 1857.
- [13] Palatinus József: *Vasvármegyei nemes családok története. I. rész*, Szombathely, 1911.
- [14] Kivonat az egyházasberzsényi Berzsényi nemzetség családfájáról, készült az 1941. április hó 5-én megtartott családi összejövetel résztvevőinek.
- [15] Noszlopy Tivadar: *Az egyházas-nagyberzsényi Berzsényi család nemzedékrendi táblája*. Turul, 4. füzet, Budapest, 1890, 210-212.
- [16] Bersenyi Árpád: *Nagyidai Bersenyi*. Nagy Iván Családtörténeti Értesítő, Budapest, 1900, 108-110.
- [17] Engel Pál: *Magyarország világi archontológiája 1301-1457*. Budapest, 1996.
- [18] Gőzsy Zoltán, Gőzsy Gáborné: *A somogyi levéltár üvegablakai*. Somogy Megyei Levéltár, Kaposvár, 2000.